

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kuntien tukeminen vuosina 2020 ja 2021

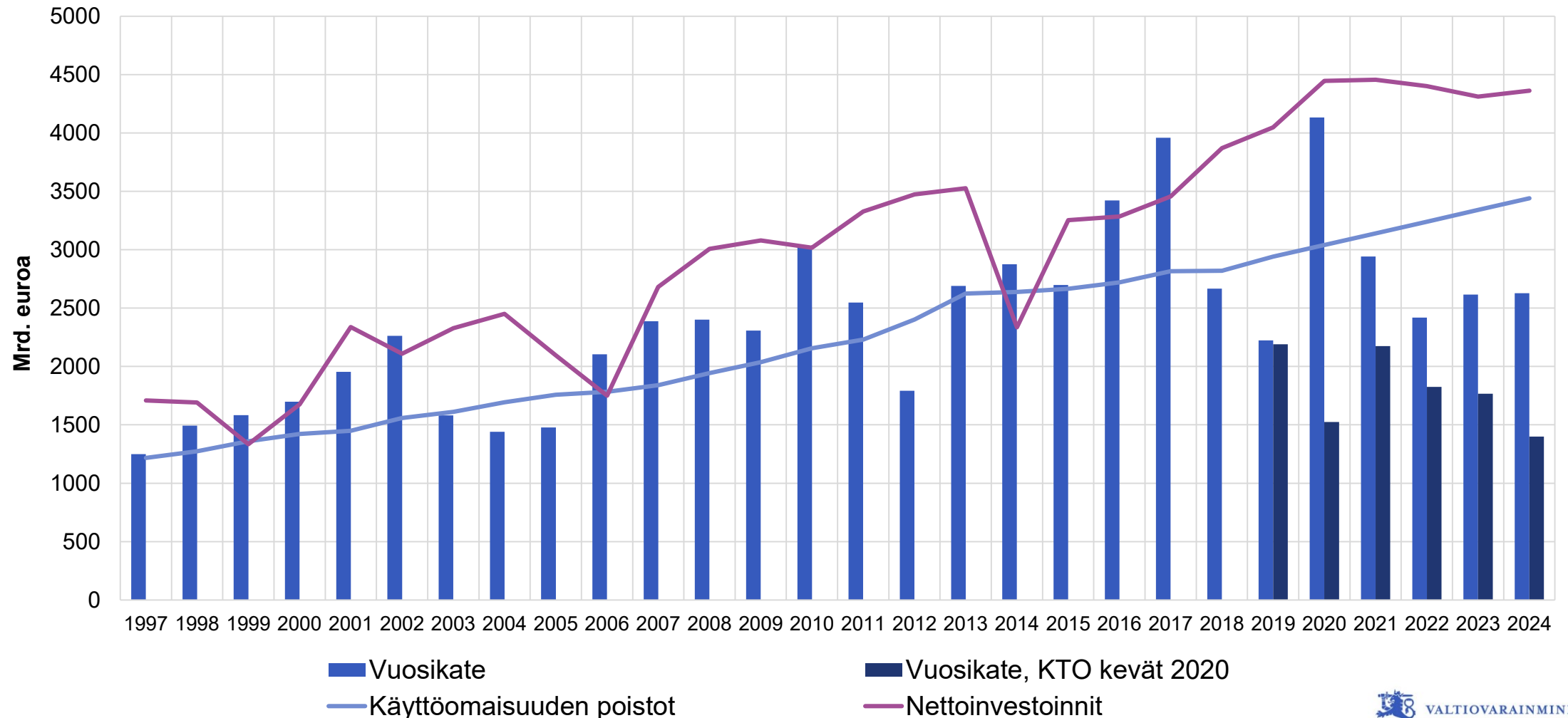
Tanja Rantanen, finanssineuvos
24.11.2020

Koronakriisi on vaikeuttanut kuntien tilannetta vuonna 2020

- Koronapandemia on vaikuttanut voimakkaasti kuntien tehtäväkenttään, palvelujen tarpeeseen ja kysyntään sekä kuntatalouteen.
 - Koronapandemia on heikentänyt kaikkien kuntien verotuloja.
 - Kuntakohtaiset vaikutukset eroavat jonkin verran mm. koronavirustilanteen sekä kunnan palvelu- ja elinkeinorakenteiden erojen johdosta.
- Akuutissa kriisitilanteessa valtion tuki kunnille on ollut välttämätöntä peruspalvelujen turvaamiseksi ja koronapandemiasta aiheutuneiden muutosten tasoittamiseksi.
- Määräaikaisilla tukitoimenpiteillä ei kuitenkaan korjata kuntataloutta jo pitkään vaivannutta tulo- ja menokehityksen rakenteellista epäsuhtaa.

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, poistot ja investoinnit

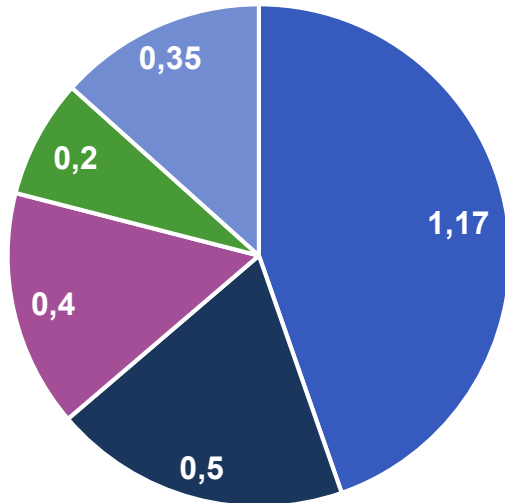
Vuosikate kohenee ennätyslukemiin vuonna 2020, mutta heikkenee jälleen valtion tukitoimien pienentyessä

Valtion tuki kunnille vuonna 2020

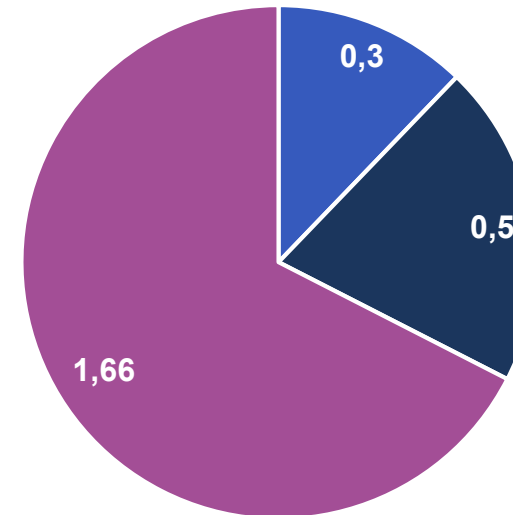
Kunnille osoitetaan tukea koronavirustilanteessa yhteensä 5,1 mrd. € vuosina 2020-2021

Vuoden 2020 lisätalousarviot,
2,62 mrd. €

- Peruspalvelujen valtionosuuden lisäys
- Yhteisöveron jako-osuuden korotus 10 %-yks.
- Sairaanhoitopiirien valtionavustus
- HUS testauskapasiteetti
- Koronatestaus (maksetaan peruspalvelujen valtionosuutena)

Vuoden 2021 talousarvioesitys,
2,46 mrd. €

- Peruspalvelujen valtionosuuden lisäys
- Yhteisöveron jako-osuuden korotus 10 %-yks.
- Välittömästi koronavirustilanteeseen liittyvien kustannusten korvaaminen kunnille

Lisäksi varaudutaan hoito- ja palveluvelan
purkamiseen vuosina 2021-2023, 450 milj. €

Valtion lisätalousarvioiden tukitoimet kunnille koronakriisiin liittyen vuonna 2020, milj. euroa

	Milj. euroa	Valmistelutilanne
Verotuksen maksujärjestelyjen kompensatio, VM*	114	Maksatus toteutetaan osana peruspalvelujen valtionosuutta. Maksujärjestelyjen vaikutusarviota korjattiin viidennessä lisätalousarviossa.
Peruspalvelujen valtionosuuden korotus, VM	550 (+ 400)	Maksatus toteutetaan osana peruspalvelujen valtionosuutta. (LTAE VII)
Hybridistrategian testaus- ja jäljituskustannusten korvaus	(+350)	Maksatus toteutetaan osana peruspalvelujen valtionosuutta. (LTAE VII)
Lasten, nuorten ja perheiden sote-palvelut, STM/VM	112	Maksatus toteutetaan osana peruspalvelujen valtionosuutta.
lääkäiden palvelujen toimivuuden varmistaminen, STM/VM	60	Maksatus toteutetaan osana peruspalvelujen valtionosuutta.
Kuntien yhteisöveron jako-osuuden korotus, VM**	450	Maksatus toteutetaan osana kuntien verotulojen tilitystä.
Valtionavustus sairaanhoitopiireille, VM	200 (+200)	Valtioneuvoston asetus avustuksen myöntämisestä tuli voimaan 1.9.2020. Maksatus loppuvuodesta 2020. (LTAE VII)
Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus, VM	50	Hakuaika päättyi elokuun lopussa, maksatus loppuvuodesta 2020.
Rajatestauksen edellyttämän testauskapasiteetin nosto	200	HUS:n testauskapasiteettiin nostaminen (LTAE VI).
Koronaviruksen vaikutusten tasoittaminen opetuksessa ja koulutuksessa, OKM	153 (+1)	Osa tuesta myönnetty, osassa hakuaika kesken. (LTAE VII)
Muut kuntiin kohdistuvat tukitoimenpiteet (mm. kulttuuri ja liikunta), OKM	30 (+4)	Osa tuesta myönnetty, osassa hakuaika kesken. (LTAE VII)
Joukkoliikenteen tuki, LVM	100 (+100)	Liikenne- ja viestintävirasto Traficom teki ensimmäisen 100 milj. euron osalta tukipäätökset 30.9.2020. (LTAE VII)
Kuntien kiinteistöjen öljylämmityksistä luopuminen, YM	15	Myönnetään kuntien hakemusten perusteella.
Lähiövirkestysalueiden ja viheralueiden kunnostaminen, YM	13	Myönnetään kuntien hakemusten perusteella.
YHTEENSÄ	2047 (+ 1055)	

* Verotuksen maksujärjestelyjen muutos kompensoidaan kunnille vuonna 2020, mutta vastaava summa peritään takaisin kunnilta vuonna 2021.

** Yhteisöveron jako-osuuden korotuksen kokonaisvaikutus on arvioitu olevan 520 milj. euroa, josta noin 450 milj. euroa kohdistuu vuodelle 2020 ja noin 60 milj. euroa vuodelle 2021.

Huom! Lisäksi STM on antanut koronaviruspandemian hoitoon tarvittaviin suojainvälineisiin liittyen Huoltovarmuuskeskukselle vuoden 2020 aikana useita hankintaesitystä, joiden kokonaisarvo on satoja miljoonia euroja. HVK:n hankkimat suojaimet on tarkoitettu sairaanhoitopiirien ja kuntien käyttöön. Sairaanhoitopiirit ja kunnat ovat kuitenkin tehneet myös omia suojainhankintoja.

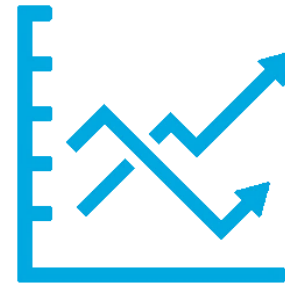
Kunnille on osoitettu tukea vaiheittain

- Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa päätettiin kattavasta, noin 1,4 mrd. euron toimenpidekokonaisuudesta, jolla helpotettiin koronapandemiasta ja siihen liittyvistä rajoitustoimista johtuvia kuntien talouden haasteita.
 - Peruspalvelujen valtionosuuden lisäys 720 milj. euroa ja harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus 50 milj. euroa
 - Yhteisöveron jako-osuuden korotus 450 milj. euroa
 - Valtionavustus sairaanhoitopiireille 200 milj. euroa
 - Lisäksi kuntia tuettiin valtionavustuksilla mm. OKM:n ja LVM:n hallinnonaloilla
- Seitsemännessä lisätalousarvioesityksessä kuntien tukeen vuodelle 2020 kohdennetaan vielä lisäästä
 - 400 milj. euroa kohdistetaan kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen
 - 200 milj. euroa sairaanhoitopiirien valtionavustukseen
 - Koronatestaus- ja jäljityskustannusten korvaamiseen osoitetut 350 milj. euroa jaetaan vuonna 2020 osana peruspalveluiden valtionosuutta.

Kuntatalouden tukipaketti, neljäs lisätalousarvio (kesäkuu)

Suora valtionavustus sairaanhoitopiireille, 200 milj. euroa.

Kuntien yhteisöveron jako-osuuden määräaikainen korottaminen 10 %-yksiköllä, 520 milj. euroa. Vaikutus vuodelle 2020 on noin 450 milj. euroa.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuden määräaikainen korottaminen, 720 milj. euroa.

Harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus, 50 milj. euroa.

Hallitus huomioi koronakriisin vaikutukset kriisikuntamenettelyyn ja kuntien alijäämän kattamisvelvollisuuteen.

Peruspalvelujen valtionosuuksien lisäys, seitsemäs LTAE

- 400 milj. euron kertalisäys koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta
 - 128,7 miljoonaa euroa kohdennetaan kunnille asukasmäärän mukaan (23,45 euroa asukasta kohden)
 - 267 milj. euroa kunnallisveron jako-osuuksien mukaisessa suhteessa.
 - 4,3 milj. euroa kunnan 13–15-vuotiaiden asukkaiden määrän mukaan oppilaiden ja opiskelijoiden kasvomaskien hankkimiseksi (24,07 euroa kutakin 13–15-vuotiasta asukasta kohden).
- 350 milj. euron kertalisäys koronatestauksen ja tartuntaketjujen jäljittämisen aiheuttamien kustannusten korvaamiseksi
 - kohdennetaan kunnille jakamalla kokonaismäärä ensin sairaanhoitopiireille koronavirustestimäärien mukaisessa suhteessa ja tämän jälkeen jakamalla kunkin sairaanhoitopiirin osuus sen jäsenkunnille niiden asukasmäärien mukaisessa suhteessa

Yleiskatteisen rahoituksen lisäys kunnille vuonna 2020

- Valtionosuudet, yhteensä 1472 milj. euroa, josta
 - 637 milj. euroa kunnallisveron jako-osuuksien suhteessa
 - 309 milj. euroa asukasmäärän perusteella
 - 177 milj. euroa ikäryhmien perusteella (lasten, nuorten ja ikäihmisten palvelut)
 - 350 milj. euroa koronatestauksen ja –jäljittämisen kustannuksiin
- Yhteisöveron jako-osuuden korotus, 450 milj. euroa

Valtionosuuslisäysten ja yhteisöveron korotuksen kohdentuminen kuntakokoryhmittäin, euroa per asukas

	Asukasluku 2018	€/as	Ikäryhmien perusteella	Kunnallisveron mukaan	Koronatuki testaukseen	Yhteisöveron jako-osuuden korotus	Yhteensä
Yli 100 000 as.	2 169 897	56	29	125	71	99	381
40 001-100 000 as.	1 013 940	56	32	116	57	74	335
20 001-40 000 as.	819 892	56	34	120	64	66	340
10 001-20 000 as.	596 663	56	36	107	55	70	324
5 001-10 000 as.	543 682	56	35	102	59	72	324
2 000-5 000 as.	295 185	56	35	90	58	74	313
Alle 2 000 as.	48 871	56	35	87	58	80	316
Koko maa	5 488 130	56	32	116	64	82	350

- Kuntakohtaiset laskelmat löytyvät VM:n 5.11. julkaistun tiedotteen liitteestä: vm.fi

Sairaanhoitopiirien valtionavustukset, yht. 400 milj. euroa

- Lähtökohtana valtioneuvoston asetus (647/2020) COVID-19 epidemiasta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sairaanhoitopiireille
- Avustukset on tarkoitettu kattamaan koronapotilaiden hoidosta ja pandemiaan varautumisesta sekä irtaimen hankinnoista (mm. suojavälineiden) aiheutuneita kustannuksia sekä sairaanhoitopiirien mahdollisia koronavirustilanteen aiheuttamia alijäämiä
- Kohdentaminen sairaanhoitopiireille (samat jakoperusteet molemmilla avustuksilla):
 - 4/5 jaetaan asukasmäärän perusteella (tasasuuruisesti €/as) ja
 - 1/5 testien, tehohoito- ja vuodeosastovuorokausien perusteella
- Myönnetään kahden hakumenettelyn kautta:
 - 1. osan (LTA4, yht. 200 milj. €) päätökset marraskuussa ja maksatus joulukuussa 2020. Perustuu 16.3.-31.8.2020 toteumatietoihin
 - 2. osan (LTA7, yht. 200 milj. €) päätökset joulukuussa ja maksatus viimeistään tammikuussa 2021. Perustuu 1.9.-31.10.2020 toteumatietoihin sekä 1.11.2020-31.3.2021 arviotietoihin -> **jälkikäteistarkistus**
- Avustusten myöntämiseen sovelletaan em. valtioneuvoston asetusta ja valtionavustuslakia (mahdollisuus mm. takaisinperintään). VM tekee avustuspäätökset.

Opetus- ja kulttuuriministeriön koronatuuet 2020

- LTA 2: noin 8 milj. euroa (tilanne 16.11.)
 - Kulttuurin ja taiteen tukeminen sekä lipputulomenetysten kompensointi, yhteensä 41,6 milj. euroa, josta kuntatalouteen myönnetty 7 milj. euroa
 - Liikunnan ja urheilun tukeminen, yhteensä 19,6 milj. euroa, josta kuntatalouteen myönnetty 0,3 milj. euroa
 - Nuorisotyön ja nuorisokeskusten toiminnan tukeminen, yhteensä 4 milj. euroa, josta kuntatalouteen myönnetty 0,6 milj. euroa
- LTA 4: noin 175 milj. euroa
 - Lasten ja nuorten hyvinvointi, yhteensä 153 milj. euroa
 - Maksuton harrastustoiminta osaksi koulupäivää, 10 milj. euroa
 - Ammatillisen koulutuksen ohjaus- ja tukitoimet opintojen keskeyttämisten ehkäisemiseksi sekä näyttötöiden mahdollistaminen, 30 milj. euroa
 - Oppilaiden ja oppimisen tukeminen koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi perusopetuksessa, 70 milj. euroa
 - Varhaiskasvatuksessa olevien lasten kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen, 14 milj. euroa
 - Lukio-opiskelijoiden opintojen kertaaminen ja tukitoimenpiteet, 17 milj. euroa
 - Etsivän nuorisotyön vahvistaminen kouluja ja oppilaitoksia tukien, 12 milj. euroa

Opetus- ja kulttuuriministeriön koronatuot 2020 (jatkuu)

- LTA 4: noin 175 milj. euroa (jatkuu)
 - Muut tuot (ml. liikunnan ja kulttuurin tukeminen), joista noin 22 milj. euron osuus kunnille ja kuntayhtymille
 - Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksutulomenetysten korvaaminen, 4,6 milj. euroa
 - Koronavirustilanteesta aiheutuva opiskelumaksujen menetysten korvaaminen vapaassa sivistystyössä, 21,5 milj. euroa
 - Koronavirustilanteesta johtuvat oppilasmaksutulojen palautukset taiteen perusopetuksen oppilaitoksille, 9,9 milj. euroa
 - Peruttujen tai ennakoitua pienempinä toteutuvien kulttuuritapahtumien tukeminen, 9,6 milj. euroa
 - Yleisten kirjastojen digitaalisen aineistotarjonnan laajentaminen lapsille ja nuorille, 0,8 milj. euroa
 - Kertaluonteinen avustus liikuntapaikkarakentamiseen, 6,8 milj. euroa
- LTAE7: noin 4,7 milj. euroa
 - Taiteen ja kulttuurin alan tulonmenetysten korvaaminen sekä toiminnan jatkuvuuden tukeminen, 3,85 milj. euroa
 - Ylioppilastutkinnon kokeiden uusimismäärästä johtuvien lisäkustannusten korvaaminen, 0,9 milj. euroa

Liikenne- ja viestintäministeriön koronatuot 2020

- LTA 4: 100 milj. euroa
 - Rahoituksella tuetaan joukkoliikenteen palvelutason turvaamista koronatilanteen pitkittyessä sekä pyritään varmistamaan nykyisten joukkoliikenteen kehittämishankkeiden jatkuvuus
 - Tuet myönnetään joukkoliikenteen toimivaltaisille viranomaisille eli joukkoliikenteen järjestämisestä vastaaville kunnille, kaupungeille, kaupunkiseuduille tai muille alueen joukkoliikenteestä vastaaville tahoille, kuten ELY-keskuksille
 - Tuesta 76 milj. euroa suurille kaupunkiseuduille, 9 milj. euroa keskisuurille kaupunkiseuduille ja 15 milj. euroa ELY-keskuksille.
 - Liikenne- ja viestintävirasto Traficom teki [päätökset](#) valtionavustuksista 30.9.2020
 - Traficomien arvio: ”Joukkoliikenteelle koronatilanteen vuoksi myönnetyllä lisätuella pystytään korvaamaan reilut 47 % suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen lipputulojen menetyksistä”
- LTAE7: 100 milj. euroa
 - Tavoitteena joukkoliikenteen toiminnan sujuva jatkuminen koronatilanteessa sekä joukkoliikenteen palvelutason ja kehittämishankkeiden jatkuvuuden turvaaminen
 - Tuen kohdentumisesta ei ole tehty vielä päätöstä

Ovatko valtion tukitoimet kunnille kohdentuneet oikein?

- Tukitoimilla on vastattu täsmällisesti kuntien tulomenetyksiin tai menojen kasvuun:
 - Yhteisöveron jako-osuuden korotus
 - Valtionosuuksien lisäys kunnallisveron jako-osuuksien mukaan
 - Valtionosuuksien lisäys ikäryhmäperusteella lasten, nuorten ja ikäihmisten palveluihin koronan vaikutusten lieventämiseksi
 - Valtionosuuksien lisäys koronatestaukseen ja -jäljitykseen
 - Valtionavustukset varhaiskasvatukseen perusopetukseen ja koulutukseen oppilaiden ja oppimisen tukemiseen koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi
 - Valtionavustukset joukkoliikenteeseen
 - HUS:n testauskapasiteetin lisäys
 - Sairaanhoidopiirien valtionavustus

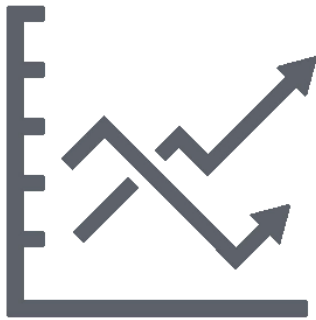
Valtionosuusjärjestelmällä tuki kohdentuu laskennallisesti

- Osa valtionosuuksien lisäyksestä (noin 300 milj. euroa) on kohdennettu tasasuuruisesti asukasta kohden kaikille kunnille.
- Koronakriisin vaikutukset ovat jossain määrin kohdistuneet enemmän kaupunkeihin (kulttuuri- ja muut elämispalvelut kärsineet, matkailun ja tapahtumien huomattava väheneminen), mitä ei ole pystytty ottamaan huomioon valtionosuuden jakoperusteissa.
- Valtionosuusjärjestelmällä tukea ei voi kohdentaa täsmällisesti. Sen etuna on hallinnollinen keveys ja nopeus verrattuna esimerkiksi valtionavustuksiin, jotka mahdollistavat täsmällisen kohdentamisen mutta jotka ovat hallinnollisesti raskaita niin saajille kuin myöntäjätaholle.

Kuntien tukeminen jatkuu vuonna 2021

Kuntien tukeminen vuonna 2021

- Vuonna 2021 kuntia tuetaan kolmella toimenpiteellä, jotka vahvistavat kuntataloutta jo toteutettujen toimenpiteiden lisäksi yhteensä noin 850 milj. eurolla.

Kuntien yhteisöveron jako-osuuden 10 prosenttiyksikön määräaikaista korotusta jatketaan koskemaan verovuotta 2021. Korotuksen vaikutus kuntatalouteen on noin 550 milj. euroa.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuden määräaikainen korottaminen, 280 milj. euroa. Korotuksella kompensoidaan kunnille mm. koronavirustilanteesta aiheutunutta verotulojen alenemista.

Valtionosuuden harkinnanvaraisen korotuksen lisäys, 20 milj. euroa. Vuonna 2021 valtionosuuden harkinnanvaraiseen korotukseen on käytettävissä yhteensä 30 milj. euroa.

Kuntien yhteisöveron jako-osuuden määräaikaisen korottamisen jatkaminen verovuodelle 2021

- Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotetaan 10 prosenttiyksiköllä määräaikaisesti myös verovuonna 2021 ja lisäksi pysyvästi 2 prosenttiyksiköllä varhaiskasvatusmaksujen alentamisen johdosta. Valtion osuutta alennetaan vastaavasti.
- Muutos ei vaikuta yksittäisten kuntien jako-osuuksiin.
- Korotuksesta hyötyvät eniten ne kunnat, jotka saavat eniten yhteisöveroa.

Peruspalvelujen valtionosuuden kertaluonteinen lisäys vuonna 2021

- Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään 300 milj. euron kertaluonteinen lisäys, josta 20 milj. euroa kohdistetaan kuntien valtionosuuden harkinnanvaraiseen korotukseen.
- Korotuksesta 280 milj. kohdistetaan kunnille seuraavasti:
 - 233,6 milj. eurolla poistetaan kilpailukyky sopimukseen vuonna 2021 liittyvät valtionosuuden vähennykset (42,51 euroa/asukas)
 - 46,4 milj. euroa siten, että 15,4 milj. euroa kohdistetaan kunnille asukasmäärän perusteella (2,80 euroa/asukas) ja 31 milj. euroa kunnallisveron jako-osuuksien suhteessa.
- Vuonna 2021 valtionosuuden harkinnanvaraiseen korotukseen on käytettävissä yhteensä 30 milj. euroa.
 - Kunnalle voidaan maksaa hakemuksesta valtionosuuden korotusta, jos kunta on poikkeuksellisten tai tilapäisten taloudellisten vaikeuksien vuoksi lisätuen tarpeessa.

Koronasta kunnille aiheutuvien kustannusten korvaus 2021

- Koronavirustilanteesta kunnille aiheutuviin testaus-, jäljitys- ja muihin kustannuksiin varataan vuonna 2021 yli 1,6 mrd. euroa.

1,4 mrd. euroa

Hybridistrategian mukainen
testaus ja jäljittäminen

200 milj. euroa

Avustus sairaanhoitopiireille ja
kunnille koronasta aiheutuviin
välittömiin muihin kustannuksiin

30 milj. euroa

Testausteknologia

30 milj. euroa

Rajanylityspaikojen
terveysturvallisuuden
edellyttämät kustannukset

Hoito- ja palveluvelan purkaminen

- Hallitus aloittaa monivuotisen hoito- ja palveluvelan purkamiseen kohdentuvan sote-palveluiden saatavuutta tukevan uudistuskokonaisuuden valmistelun.
- Lisäksi hallitus sitoutuu purkamaan hoito- ja palveluvelkaa 450 miljoonan euron kokonaisuudella vuosina 2021–2023.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

Kunta- ja aluehallinto-osasto

Tanja Rantanen
etunimi.sukunimi@vm.fi